

Мирослава МАКАРЕВИЧ

МУЗИЧНА УКРАЇНА

12

УКРАЇНСЬКИХ
КОМПОЗИТОРІВ
XX-XXI СТ.

Видання для дітей молодшого і середнього шкільного віку

Київ

2024

УДК 821.161-781.5

М 15

Макаревич, Мирослава

М 15 Музична Україна. 12 українських композиторів ХХ–ХХІ ст. /
Мирослава Макаревич ; Худож. Т. Животкова. – К.: «Агенція «ІРІО»,
2024. – 60 с. : іл.

SBN 978-617-7754-75-5

Ілюстроване видання про видатних вітчизняних композиторів ХХ–ХХІ ст. та їхні музичні шедеври. У книзі розповідається про 12 українських композиторів, чия творчість увійшла до скарбниці всесвітньої музичної спадщини. Представлено цікаві факти біографії композиторів та інформацію про перлини української класичної музики у виконанні найкращих українських музикантів, зокрема, скрипальки Богдани Півненко, Національного ансамблю солістів «Київська камерата», академічного камерного хору «Київ» з QR-кодами на записи в Youtube.

Для дітей молодшого і середнього шкільного віку.

УДК 821.161-781.5

Всі права застережено.
Жодна частина цієї книжки не може
бути відтворена в будь-якій формі
без письмового дозволу власника
авторських прав.

ISBN 978-617-7754-75-5

© Видавництво «Агенція «ІРІО», 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО	4
1. Микола Лисенко	7
2. Микола Леонтович	11
3. Віктор Косенко	15
4. Юлій Мейтус	19
5. Борис Лятошинський	23
6. Мирослав Скорик	27
7. Валентин Сильвестров	31
8. Євген Станкович	35
9. Олег Ківа	39
10. Володимир Зубицький	43
11. Ганна Гаврилець	47
12. Золтан Алмаші	51
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОНАВЦІВ МУЗИКИ, ПРЕДСТАВЛЕНОЇ У КНИЗІ	54

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Якщо запитати маленького австрійця, хто його улюблений композитор, дитина впевнено відповість: Моцарт.

А якою буде відповідь, якщо аналогічне запитання поставити маленькому українцю? А якщо дорослому? Передбачити важко. І це попри те, що українцям, жителям найбільшої країни Європи, є ким пишатися у будь-якій царині культури.

А культура у нас багата, розмаїта, її історія нараховує тисячі років. І ми маємо знати більше про українську культуру, як знають про свою, наприклад, австрійці, яким з дитинства прищеплюють повагу та любов до класичної музики, змалечку привчають ходити в оперу, на концерти до філармонії і в музичні театри. Відвідування цих культурних закладів входить в обов'язкову програму їхніх дитячих садочків і шкіл.

Ми, українці, нині повертаємося до своєї справжньої родини — європейської сім'ї, і для цього нам доводиться проходити певні тести. Один із головних серед них — знання і розуміння українських культурних досягнень, зокрема, рідної класичної музики. Адже за ставленням до класичної музики судять про цивілізованість країни загалом.

Музика — це магічна стихія. Через музику і спів можна передати радість і сум, розповісти про любов і ненависть... Музика спроможна перенести

нас до Карпатських гір чи на берег стрімкої ріки, у затишний вишневий садок чи в будь-яке казкове місце, що тільки може народитись у нашій уяві. Музика здатна заспокоїти або, навпаки, збентежити, викликати бажання весело співати чи змусити заплакати...

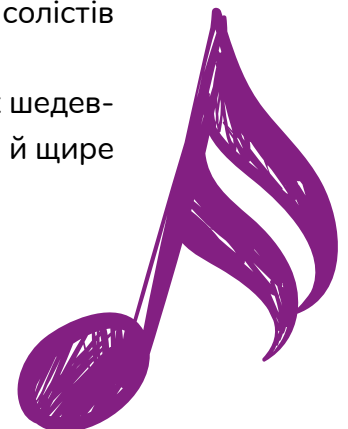
Загалом українці — досить обдарована в музичному сенсі нація. Ми маємо багато зразків красивої народної музики. А фольклор надихає українських композиторів створювати музичні твори, і чимало з них своєю красою вже полонили світ. Через нашу українську музику слухачі у різних куточках Землі дізнаються про Україну та її світлу душу. Адже музика — це душа народу. А душа у нас по-справжньому світла.

Ми мріємо, щоб про нашу музичну культуру знали у світі, а для цього ми самі маємо знати її. Ця книга присвячена українській класичній музиці, написаній у XX–XXI століттях. В ній подано інформацію про 12 яскравих композиторів та їхні найвідоміші твори. Хоча гідних розповіді вітчизняних композиторів у нашій країні, звісно, набагато більше.

Скориставшись поданими у книзі QR-кодами, ви можете послухати згадувані в цьому виданні твори у виконанні талановитих українських музикантів. Зокрема, їх виконує відома в Україні та за кордоном скрипалька Богдана Півненко; легендарні колективи: Національний ансамбль солістів «Київська камерата» та хор «Київ».

Сподіваємось, що читання цієї книги та прослуховування музичних шедеврів пробудять у вас не просто інтерес до рідної класичної музики, а й щире захоплення нею.

**З повагою,
Мирослава МАКАРЕВИЧ
і команда творців книги**

Музика

лизно,

Бо-же Ве-ли-ки

во-ли і

во-ли і

теї, п

же, зрос-

ну хра-

звер-

Микола ЛИСЕНКО

1842–1912

Сонцем української класичної музики називають Миколу Лисенка, і не дарма. Адже він спромігся закласти основи української музичної культури попри заборону української культури, мови і навіть музики.

Народився Микола Віталійович у мальовничому українському селі на Полтавщині, у великій і дружній родині, де поважали козацькі традиції і любили музику. Хлопчик і дня не міг прожити без пісень і казок. Ще змалку він мріяв, щоб увесь світ дізнався про багатства української культури. Геніального українського композитора запрошували жити й працювати в Європі, зокрема в Німеччині. Однак він був відданий рідній землі.

Лисенки походять із давнього козацького роду, відомого з XVII століття. Їхні предки належали до козацької старшини часів Богдана Хмельницького. Мати майбутнього композитора також була з козацького роду — роду Булюбашів, нащадків засновника Чигирин-Дібрівської сотницької династії Івана Булюбаша.

Миколка почав опановувати фортепіано, коли йому виповнилося п'ять років, і вже тоді вражав гостей майстерністю гри.

Першою мовою маленького Миколки була французька, якої його навчала мама. Однак він добре опанував і рідну українську, коли гостював у двоюрідних дідуся та бабусі Булюбашів — саме вони прищепили хлопчині любов до українських народних пісень та казок.

Коли Миколці виповнилося дев'ять років, він написав перший музичний твір — «Польку» для фортепіано. А вже у 14-річному віці зарекомендував себе як високопрофесійний піаніст, часто виступав на балах, прийомах.

Лисенко надзвичайно любив природу. Ще змалечку він разом із сільськими друзями полюбляв співати на березі річки, наслідував голоси птахів. Згодом це надихнуло композитора на створення власної неповторної музики.

Микола вступив на природничий факультет Харківського університету. Потім продовжив навчання на біолога вже в київському університеті. Однак захоплення музикою перемогло наукові заняття біологією й Україна отримала видатного композитора, піаніста, диригента, педагога, збирача пісенного фольклору. Микола Лисенко відкрив першу українську консерваторію.

Микола Лисенко — така ж велична постать у музичному мистецтві, як Тарас Шевченко в літературі. Композитор і поет тісно пов'язані творчістю: Лисенко написав на поезії Шевченка відомий цикл із понад 100 композицій, об'єднаних назвою «Музика до “Кобзаря”».

7

ФАКТІВ ІЗ ЖИТТЯ Миколи ЛИСЕНКА

«Молитва за Україну» Миколи Лисенка

- Це духовний гімн, що виражає глибоку любов і повагу до України та її народу.
- Композиція, яка передає глибокі емоції, заряджена українськими народними піснями.
- Спершу «Молитва» була написана для дитячого виконання, але згодом творець зрозумів, що твір краще звучатиме у виконанні дорослих.
- «Молитва за Україну» була і залишається символом надії та віри для багатьох українців, особливо в часи випробувань.
- Цей твір часто виконується на важливих національних та державних заходах як заклик до єдності та зміцнення сили духу українського народу.

Послухайте,
як урочисто й піднесено
звучить твір!

Виконавець:

Академічний камерний хор «Київ».

ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРИК

Жваво

Щел-рик, шед-рик, шел-рі-воч-ка.

Микола ЛЕОНТОВИЧ

1877–1921

Цей знаменитий український композитор народився у невеличкому селі на Вінниччині. Порівняно коротке, але напрочуд насичене життя Миколи Леонтовича було схоже на магічну, сповнену весняними дзвонами-передзвонами щедрівочку, якою він згодом підкорив серця людей у різних куточках світу. Маленький Миколка засинав і прокидався під звуки музики, якою були сповнені й рідна оселя, і храм, де служив батько-священник, і величезний садок його дідуся. Створивши разом із братом та сестрами домашній струнний оркестр, хлопчина від ранку до ночі музикував у старій альтанці. Із сусідських дітлахів він організував свій перший хор і натхненно диригував ним. Леонтович ще за часів навчання у семінарії почав збирати та записувати українські народні пісні, й усе своє життя зберігав ці записи як дорогоцінні скарби. І кожна така пісня після його обробки перетворювалася на справжню музичну перлину.

7 ФАКТІВ ІЗ ЖИТТЯ Миколи ЛЕОНТОВИЧА

Ще не навчившись добре розмовляти, малий Миколка вже співав.

П'ять поколінь роду Леонтовичів були священниками. Батько-священник диригував церковним хором.

Загалом тато композитора був чудовим музикантом: добре грав на скрипці, цитрі, віолончелі, контрабасі та гітарі.

Мама дуже добре співала. Саме вона прищепила синові любов до українських народних пісень.

Вперше Миколка взяв до рук скрипку, коли йому виповнилося чотири роки. Згодом хлопчик захопився грою на фортепіано та духових інструментах.

Леонтович дуже любив українські народні казки, у кожній чарівній історії він крізь слова чув музику. Вінцем любові до них стала єдина недописана опера Леонтовича «На Русалчин Великдень» за казкою Бориса Грінченка, яку майже через століття завершив інший великий український композитор Мирослав Скорик.

За величезний внесок у розвиток світової хорової музики Миколу Леонтовича порівнюють із Йоганном Себастьяном Бахом.

«Щедрик» Миколи Леонтовича

- «Щедрик», над яким Леонтович працював з 1901 по 1919 рік (і зробив за цей час п'ять обробок для хору), став одним із найвідоміших українських музичних творів у світі.
- Пісня має унікальну мелодію, що повторюється, в її основі лише три ноти: до – сі – до – ля.
- Існує понад 1000 варіацій мелодії «Щедрика» у різних музичних жанрах — від класичної музики до джазу та року.
- Різдвяна колядка «Щедрик», відома в усьому світі як Carol of the Bells, лунає в кінострічках «Сам удома», «Гаррі Поттер», «Сімейка Адамсів», «Міцний горішок» та ін.
- Ця колядка, що стала надбанням нації, символізує надію, радість та початок нового життя.

Послухайте
«Щедрик»

Виконавець:

Академічний камерний хор «Київ».

Віктор КОСЕНЬКО

1896–1938

Відомий український композитор-романтик, піаніст і педагог Віктор Косенко народився в сім'ї військового. Дитинство і юність Віктора пройшли в Польщі, але серцем хлопчик завжди був з Україною, якій він надалі присвятив свою творчість і де прожив більшу частину свого життя.

Віктор змалечку вільно підбирав мелодії на фортепіано, легко імпровізував. Усі, хто спостерігав за маленьким віртуозним виконавцем, були переконані в його блискучому музичному майбутньому. Але Віктор перевершив ці очікування й став не просто дивовижним музикантом, а й творцем музики, яка увійшла до золотого фонду світової класики.

У зрілі роки композитор відчув покликання розповідати про класичну музику і у такий спосіб піднімати рівень культури українців. Він виїжджав у далекі села, виступав у робітничих і сільських клубах, на шахтах. Умови для концертів часто були жахливі, але він не зважав ні на що і щиро намагався закохати людей різного віку та різних професій у музику Бетховена, Шуберта, Лисенка, Лятошинського...

